

SÖZ AHLAKI VE SOSYAL MEDYA

YAZAR: ALİ AYKAÇ

مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَعْنِيهِ

“Kişinin lüzumsuz şeyleri terk etmesi,
Müslümanlığının güzelliğindedir.”

Tirmizî, Zühd, 11; İbn Mâce, Fiten, 12.

İletişim: **0541 934 3778** Daha fazlası için: **www.aliaykac.com**

Bu içerik, yazarının izni olmadan kısmen veya tamamen kopyalanamaz ve dağıtılamaz. İlgili yasağa aykırı hareket eden kişiler hakkında, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre telif hakları kapsamında yasal işlem başlatılacaktır.

بِسْمِ اللّٰهِ، اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ

Hamd; insana konuşmayı öğreten, dili hakikatin tercümanı kılan, sözüyle gönülleri diriltme nimetini bizlere lütfeden **Allah'a ﷻ mahsustur. Salât ve selâm;** diliyle insanları incitmeyen, sözüyle kalpleri ihya eden, hayatı boyunca doğruluğu, nezaketi ve güzel hitabı öğreten **Peygamber Efendimiz'e ﷺ** onun aline, ashabına ve kıyamete kadar onun izinden yürüyen müminlerin üzerine olsun!

Pek Aziz ve Muhterem Müslümanlar,

İnsan, bazen bir bakışıyla tanınır; bazen bir davranışıyla hatırlanır. Fakat çoğu zaman insanın hakikati, ağzından çıkan sözlerde gizlidir. Çünkü **söz; insanın kalbinin ve karakterinin dışarıya açılan tarafıdır.** Dil ise gönlün tercümanıdır. **İnsanın içinde ne varsa, diline ve kelimelerine o yansır.** Kalbinde merhamet taşıyanın sözü merhamet olur; gönlünde kibir taşıyanın dili incitir; içinde öfke biriktirenin cümleleri kırar, döker ve yaralar.

Bu sebeple Yüce dinimiz **İslam, sadece namazımıza, orucumuza ve ibadetlerimize değil; konuşmamıza, hitabımıza, kullandığımız kelimelere ve hatta ses tonumuza kadar ahlaki ölçüler koymuştur.** Çünkü İslam'da söz; sıradan bir iletişim aracı değil, aynı zamanda bir **iman ve ahlak meselesi** olarak gösterilmiştir.

Yüce Rabbimiz ﷻ Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır:

وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ۚ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ بَيْنَهُمْ

**“Kullarıma söyle: Sözün en güzelini söylesinler.
Çünkü şeytan aralarını bozar”¹**

Dikkat ediniz... Rabbimiz ﷺ burada sadece **“doğru söz söyleyin”** buyurmuyor; **“en güzel sözü söyleyin”** buyuruyor. Çünkü hakikat bile olsa söz, kaba bir üslupla söylendiğinde gönülleri kapatabilir. Güzel söz ise bazen yıllardır kapanmış bir kalbin kilidini açabilir. Nice insanlar vardır ki bir tatlı dil sayesinde hidayete yaklaşmış; nice gönüller vardır ki kırıcı bir üslup sebebiyle hakikatten uzaklaşmıştır. Nitekim Peygamber Efendimiz ﷺ de güzel sözün değerini şöyle ifade buyurmaktadır: **“Güzel söz sadakadır.”²**

Müslümanın dili; kin, nefret ve öfke üreten bir dil değil; umut veren, gönül tamir eden ve insanlara güven aşıl原因 bir dil olmalıdır. Çünkü Müslüman; konuştuğunda kalplere huzur veren, sustuğunda ise vakarını muhafaza eden insandır. Habis, çirkin ve yaralayıcı bir dile sahip olmak ise Müslüman ahlakıyla bağdaşmaz. Zira kaba söz; sadece karşıdaki insanı incitmez, aynı zamanda insanın kendi gönül dünyasını da karartan manevi bir afete dönüşür. Dil sertleştikçe kalp katılaştır; merhamet kayboldukça insan, başkasının gönlünü incitmekten çekinmez hâle gelir.

¹ İsrâ, 17/53.

² Buhârî, Edeb, 34; Müslim, Zekât, 56. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: الْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ.

Ne yazık ki bugün bazı insanlar; öfkeyi cesaret, hakareti özgürlük, insanları aşağılamayı ise mizah zannetmektedir. Oysa Müslümanın dili; yakıp yıkan değil, onaran bir dil olmalıdır. Çünkü güzel söz, kalpleri birbirine yaklaştırırken; kötü söz insanlar arasına görünmez duvarlar örmektedir. Nitekim Peygamber Efendimiz ﷺ müminin ahlakını şöyle tarif etmektedir: **“Mümin; insanları ayıplayan, lânet eden, çirkin ve kötü söz söyleyen kimse değildir.”**³

Peygamber Efendimiz ﷺ bu hadis-i şerifte, mümini sadece namaz kılan, oruç tutan yahut ibadet eden insan olarak tarif etmiyor. Mümini aynı zamanda diliyle de güzellik taşıyan, konuşmasıyla güven veren, üslubuyla insanları incitmeyen kimse olarak tarif ediyor. Çünkü İslam’da ibadet ile ahlak birbirinden ayrılmaz bir bütündür. Namaz insanı kötülükten alıkoymuyorsa, oruç insana sabır kazandırmıyorsa, Kur’an tilaveti insanın dilini güzelleştirmiyorsa orada eksik kalan bir taraf var demektir.

Bir insan secde Rabbine yöneliyor; fakat aynı dil ile kardeşine hakaret ediyorsa... Bir insan Kur’an okuyor; fakat birkaç dakika sonra sosyal medyada insanları aşağılayan yorumlar yazıyorsa... Bir insan camide saf tutuyor; fakat evinde eşini, çocuğunu yahut çevresindeki insanları kırıcı sözlerle incitiyorsa...

³ Tirmizî, *Birr*, 48. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَانِ وَلَا اللَّعَانِ وَلَا الْفَاحِشِ وَلَا الْبُذِيِّ

İşte burada Müslümanın taşıması gereken ahlak ile dili arasında ciddi bir çelişki ortaya çıkmaktadır. Çünkü Müslümanın dili; sadece camide değil, hayatın her alanında nezaket taşınmalıdır. Allah'ı ﷻ zikreden bir dilin küfürle kirlenmesi, Kur'an okuyan bir ağzın insanları aşağılaması, dua eden bir kalbin başkalarının haysiyetini çiğnemesi Müslüman kimsenin vakarına yakışmaz.

İnsanlık, tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar büyük bir söz imtihanı ile karşı karşıyadır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte artık sözler sadece bulunduğumuz ortamda kalmamakta; saniyeler içerisinde milyonlarca insana ulaşabilmektedir. Özellikle sosyal medya mecraları, hayrın da şerrin de çok hızlı yayıldığı alanlara dönüşmüş durumdadır.

Yüce Rabbimiz ﷻ şöyle buyurmaktadır:

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ

“İnsan hiçbir söz söylemez ki yanında onu gözetleyen ve kaydeden bir melek hazır bulunmasın.”⁴

Bu ayet-i kerime, insana verilmiş olan dil nimetinin aynı zamanda büyük bir sorumluluk olduğunu bizlere hatırlatmaktadır. Rabbimiz ﷻ ağzımızdan çıkan hiçbir sözün başıboş olmadığını; her cümlenin, her ifadenin, hatta bazen

⁴ Kâf, 50/18.

bir kelimenin bile kayıt altına alındığını haber vermektedir. İnsan çoğu zaman söylediği sözleri unuttur; fakat Allah ﷻ unutmaz. İnsan bazen konuşup geçer; ancak melekler yazmaya devam eder. Çünkü kıyamet günü insan, sadece yaptığı amellerden değil; söylediği sözlerden de hesaba çekilecektir.

Dil; insanın ya kurtuluşuna vesile olan bir nimet yahut Allah muhafaza hüsrânına sebep olan büyük bir imtihandır. Bu sebeple Yüce dinimiz İslam, insanın sadece yaptığı amellere değil; söylediği sözlere de büyük mesuliyet yüklemiştir. Nitekim Peygamber Efendimiz ﷺ şöyle buyurmaktadır: *“Kul, Allah’ın ﷻ razı olacağı bir söz söyler; kendisi o sözü önemsemez ama Allah ﷻ o söz sebebiyle onun derecesini yükseltir. Yine kul, Allah’ın ﷻ gazabını gerektiren bir söz söyler; onu önemsemez fakat o söz sebebiyle cehenneme yuvarlanır.”*⁵

Peygamber Efendimiz ﷺ bu hadis-i şerifte bizlere, insanın bazen basit gördüğü bir sözün Allah ﷻ katında ne kadar büyük sonuçlar doğurabileceğini haber vermektedir. İnsan çoğu zaman konuştuğu kelimenin tesirini fark etmez. Bir cümleyi öfkeyle söyler geçer; bir yorumu düşünmeden yapar, bir paylaşımı sıradan görür. Fakat o söz,

⁵ Buhârî, Rikâk, 23. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ رِضْوَانِ اللَّهِ لَا يُلْقِي لَهَا بَالًا يَرْفَعُهُ اللَّهُ بِهَا دَرَجَاتٍ، وَإِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ سَخَطِ اللَّهِ لَا يُلْقِي لَهَا بَالًا يَهْوِي بِهَا فِي جَهَنَّمَ

kimi zaman bir gönlü yaralar, kimi zaman bir insanın haysiyetini incitir, kimi zaman da toplum içerisinde fitnenin büyümesine sebep olur.

Bugün yaşadığımız çağda sözün etkisi hiç olmadığı kadar büyümüştür. Çünkü artık **insan sadece diliyle değil; telefonu, klavyesi ve sosyal medya hesaplarıyla da konuşmaktadır.** Bir zamanlar birkaç kişinin duyabileceği sözler, bugün saniyeler içerisinde milyonlarca insana ulaşabilmektedir. Bu sebeple **Müslümanın söz ahlakı artık sadece yüz yüze konuşmalarla sınırlı değildir. Yazdığı mesajlar, yaptığı yorumlar, paylaştığı içerikler de onun ahlakının bir yansıması hâline gelmiştir.**

Yüce Rabbimiz ﷻ şöyle buyurmaktadır:

لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّنْ نُّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ
أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ

***“İnsanların gizli konuşmalarının çoğunda hayır yoktur.
Ancak sadakayı, iyiliği yahut insanların arasını
düzeltmeyi emredenler müstesnadır.”⁶***

Rabbimiz ﷻ burada insanların konuşmalarının çoğunda hayır bulunmadığını haber vermektedir. Hele ki yaşadığımız çağda... Nice insanlar saatlerini ekran başında tüketmekte; faydasız tartışmaların, kırıcı yorumların, dedikoduların ve boş

⁶ Nisâ, 4/114.

sözlerin içerisinde ömür sermayesini heba etmektedir. Oysa mümin; konuştuğunda fayda veren, sustuğunda vakarını koruyan insandır. Peygamber Efendimiz ﷺ bu hususta bizleri şöyle uyarmaktadır: **“Kişinin lüzumsuz şeyleri terk etmesi, Müslümanlığının güzelliğindedir.”**⁷

Peygamber Efendimiz ﷺ bu hadis-i şerifiyle bizlere, gerçek Müslümanlığın sadece ibadetlerle değil; insanın diline, vaktine ve meşguliyetlerine dikkat etmesiyle de güzelleşeceğini haber vermektedir. Çünkü insanın kalbi neyle meşgulse, dili de zamanla ona dönüşür. Sürekli öfke, hakaret ve faydasız sözlerle meşgul olan bir dil zamanla katılaşır; hikmetten ve merhametten uzaklaşır. Oysa Müslümanın sözü; kalp kıran değil gönül yapan, ayrılık büyüten değil kardeşliği kuvvetlendiren bir söz olmalıdır.

Allah’ım! Bizleri; diliyle insanları inciten değil, sözüyle gönülleri ihya eden kullarından eyle! **Ya Rabbi!** Kalplerimizi kin, nefret, öfke ve kötü sözden muhafaza eyle! Bizlere; konuşurken hikmetli olmayı, susarken vakarlı kalabilmeyi, yazarken ve paylaşırken Senin rızanı gözetebilmeyi nasip eyle!

وَأَخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، الْفَاتِحَةَ

⁷ Tirmizî, Zühd, 11; İbn Mâce, Fiten, 12. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مِنْ حُسْنِ إِسْلَامٍ الْمَرْءُ تَرَكَهُ مَا لَا يَغْنِيهِ